

Liz Mattsson

06.02.2019

Liz Mattsson red in i ridhuset på Himmyra gård i Hammarland på sin älskade islandshäst Òdina för att hålla invigningstalet vid årets skördefest. Det var ett fint ögonblick. – Det händer mycket på den åländska landsbygden och det känns stort att få vara med om den utvecklingen, säger Liz Mattsson som både är verksamhetsledare för skördefesten och egenföretagare.

Skördefest-Liz är på rätt plats: Brinner för en levande landsbygd med livskraftiga företag.

Liz Mattsson – i dag skördefest-Liz med i stort sett hela Åland – växte upp i byn Strömbolstad i norra Sund. Föräldrarna hade mjölkkor och förutom foder till dem odlade man bland annat kinakål, gurka och lök.

Liz fick tidigt lära sig att umgås med djur. Hon trivdes med kalvarna i kätten och det fanns nästan alltid kattungar att leka med. I gården intill bodde farmor och farfar och när Liz blev äldre gick hon med i gurklanden och förtjänade 5 mark per hink som hon plockade.

- Det var lite av en Bullerby-anda över min uppväxt, gammaldags och tryggt, säger hon.

Hästtjej på allvar

Liz började rida redan som 8-åring på Midgård islandsstall i Tranvik och har inte släppt hästarna sedan dess. Hon hängde på stallet och lärde sig att ta tag i det som behövde

göras. När hon blev äldre började hon leda ritter i terrängen.

I dag äger hon tre islandshästar – stoet Ödina och hennes två avkommor som är sex respektive ett år.

- Oavsett vad jag gjort har jag alltid hittat tid att vara i stallet. Jag kan helt enkelt inte tänka mig ett liv utan hästar. När jag studerade i Uppsala var det självklart för mig att ta med mig hästen dit även om en del ruskade på huvudet och såg problem. Var skulle jag ha den? Hur skulle jag hinna med studierna? Hade jag råd? Men jag får energi av samvaron med hästarna och jag har också lärt mig mycket via dem, till exempel att sätta upp mål och jobba för att nå dem.

Hon har även tävlat och det med framgång; vann bland annat Finländska mästerskapen för unga ryttare. När man tävlar med islandshästar gäller det att visa upp hästens olika gångarter på ett så fördelaktigt sätt som möjligt och att smidigt kunna växla mellan dem. Islandshästar har fler gångarter än "vanliga" hästar – de kan även pass och tölt.

Oavsett vad jag gjort har jag alltid hittat tid att vara i stallet. Jag kan helt enkelt inte tänka mig ett liv utan hästar.

Åkte till Island

Liz trivdes i skolan. Hon klarade sig bra och hon visste precis vad hon ville göra efter högstadiet – börja i Ålands naturbruksskola. Det var ett val som förvånade hennes lärare, som tyckte att hon kunde ha valt något

annat, underförstått "något bättre".

- Men det kändes helt rätt för mig. Jag tyckte så mycket om livet på landet och nu i efterhand inser jag att jag fick den bästa tänkbara grunden i naturbruksskolan.

För en som gillar islandshästar är en resa till Island givetvis en dröm. Efter åren i naturbruksskolan fick Liz ett stipendium av Finska islandshästföreningen och kunde åka till öriket i Atlanten för att rida och träna hästar.

- Det var så spännande och lärorikt för mig att vara borta från Åland ett tag. Jag stannade ett halvt år på Island, men insåg någonstans under den tiden att hästar ska vara min hobby, inte mitt jobb, och jag bestämde mig för att studera vidare.

Till lantbruksuniversitetet

Sagt och gjort. Hon byggde på sina kunskaper i allmänna ämnen och sökte till SLU i Uppsala, Sveriges Lantbruksuniversitet, med det första siktet inställt på att bli husdjursagronom.

- Men just det året introducerade SLU en ny inriktning på landsbygdsutveckling och jag valde den istället. Det var ju det jag innerst inne brann för - att vara med och utveckla förutsättningarna för att kunna leva och verka på landsbygden.

Studierna vid SLU skiljde sig givetvis från dem vid naturbruksskolan - det blev mer teori än traktorkörning och svetsning om man säger så.

- De båda utbildningarna blev en perfekt kombination för mig. Jag vet vad jordbruk går ut på i praktiken, men jag har också mer kunskaper i till exempel företagsekonomi och marknadsföring.

Jag älskar Åland, det är en fantastisk plats att bo på, och jag vill se en levande landsbygd.

Startade eget

Under studieåren i Uppsala väcktes intresset för entreprenörskap. Liz ville testa på hur det är att driva ett eget företag och i staden fanns Drivhuset - en starthjälp för att sporra unga företagare - och där var hon med. Hon startade sitt företag Livi Landsbygd som erbjuder konsulttjänster inom landsbygdsutveckling.

Det kan till exempel handla om marknadsföring framför allt på sociala medier - "syns man inte där finns man knappt" - och projektledning.

- Jag anlitas bland annat av evenemanget Fest i Heby som hålls utanför Uppsala och som liknar vår skördefest. Jag var med och koordinerade evenemanget och skapade en bättre struktur för det.

Vilken utveckling!

Den första skördefesten på Åland hölls 1998, då med en marknad i Jomala. 2003 togs nästa steg, då öppnade ett antal gårdar sina dörrar för besökare. Sedan dess har det gått spikrakt uppåt och evenemanget kan numera beskrivas med ett enda ord - succé!

I år besöktes dagarna av 16.000 personer, 5.000 av dem kom från Sverige eller Finland enkom för skördefesten och många hann med flera gårdsbesök.

2013 sjosattes en stor förändring. En

förening, Skördefestens Vänner, bildades och tog över evenemanget, som ditintills ordnats i landskapsregeringens regi, och Liz anställdes som verksamhetsledare. Hon blev redan under Uppsala-åren väl insatt i skördefesten eftersom hon gjorde sin högskolepraktik med Lena Brenner, som då var primus motor för evenemanget.

Liz jobbar i dag 80 procent på årsbasis och det gäller att vara flexibel. Vissa perioder är det mer intensivt, ibland lite lugnare.

- Skördefesten har två klara mål. Att öka försäljningen för deltagande företag och att stärka konsumenternas förtroende för deras produkter och att lära dem mer om livet på landet. Vår statistik visar att det gått åt rätt håll. Fler säljer mer och skördefesten har varit en morot för många att starta företag eller att utvidga befintlig verksamhet.

Skördefest-Liz är på rätt plats: Brinner för en levande landsbygd med livskraftiga företag.

Fast struktur

Det har också dykt upp nya deltagare efterhand såsom restaurangen Smakbyn, lemonadtillverkaren Amalia, Himmyra hästgård och Mattas gårdsmejeri – och det finns fler som kunde vara med.

- Vi har genom föreningen lyckats skapa en fast struktur bakom kulisserna och det är viktigt för framtiden. Arrangemanget är inte längre beroende av en enda person som har allt i sitt huvud.

Men det finns, som alltid, mer att göra. Nu

ska Skördefestens vänner ansöka om PAFmedel för ett hållbarhetsprojekt som kort sagt går ut på mer handledning till deltagande företag.

- Det är alltid bra att få sin verksamhet granskad med utomstående ögon. Många av de åländska landsbygdsföretagen är relativt små och de ansvariga har ofta så fullt upp med det dagliga arbetet att de inte alltid hinner fundera så mycket framåt. Vad fungerar?

Vad är tidskrävande men knappt lönsamt och kunde skalas bort? Alla har lika mycket tid men det gäller att prioritera så att man inte bränner ut sig, säger hon och tillägger:

- Det är också viktigt att bygga underifrån
- att få fler unga att satsa på nya företagsidéer eller att ta över befintliga företag.

Mår bra i själen

Liz känner att hon tack vare lite tur och bra tajming hamnat precis rätt i tillvaron.

- Det finns så många val i dag att man lätt tappar bort sig. Men jag får göra det jag vill göra allra mest och jag mår ofta bra i själen. Jag älskar Åland, det är en fantastisk plats att bo på, och jag vill se en levande landsbygd. Det finns många möjligheter här och jag får vara med och driva på utvecklingen åt önskat håll.

I dag är det populärt att dela in personer enligt färg beroende på personlighetsdrag, något som bland annat beskrivs i bästsäljarförfattaren Thomas Eriksons böcker. Liz är typiskt gul – enligt den schematiska beskrivningen entusiastisk, charmig, övertygande och utåtriktad men också en tidsoptimist.

- Jag tycker om att umgås med folk och jag blir uppriktigt glad när det går bra för deltagarna i skördefesten. Jag blir lätt engagerad och kör på, men har insett efter ett antal intensiva år att det är bra att sätta upp mål och fokusera på dem. Jag hinner inte med precis allt.

Liz laddar fortfarande sina batterier allra bäst i samvaron med hästarna.

- Strömbolstad är också ett fint andningshål. Jag känner alltid lugnet när jag kommer hem

till gården och får umgås med min familj,
säger hon.

Artikel från Ålandsbanking nr 2/2018 (publicerad 06.02.2019)

Text: Helena Forsgård / Foto: Therese Andersson